

Piotr Stolarczyk*

MARCIN ŁUSZCZYK,
WPROWADZENIE DO EKONOMII ROZWOJU TRWAŁEGO,
POLSKIE WYDAWNICTWO EKONOMICZNE, WARSZAWA 2020

DOI: 10.26399/meip.1(71).2021.09/p.stolarczyk

Przed przystąpieniem do omówienia monografii Marcina Łuszczyka warto zaznaczyć, iż ekonomia trwałego, czy też inaczej zrównoważonego rozwoju, jest koncepcją, w której łączy się próbę nakreślenia nowej, lepiej opisującej wyzwania współczesnego świata, teorii ekonomii z próbą tworzenia warunków dla zrównoważonego rozwoju.

Zrównoważony rozwój polega na wzroście gospodarki przy jednoczesnym zaspokajaniu potrzeb społecznych, zwiększaniu spójności społecznej z uwzględnieniem wyrównywania szans, ograniczaniu rozwarstwienia społecznego, przeciwdziałaniu dyskryminacji, a zarazem dbaniu o jakość środowiska naturalnego (w tym mieści się ochrona zasobów naturalnych oraz przeciwdziałanie szkodliwemu wpływowi konsumpcji i produkcji na środowisko naturalne).

Główne rozważania w ramach ekonomii zrównoważonego rozwoju krążą wokół pytania, w jaki sposób można osiągnąć trwały wzrost gospodarczy prowadzący do uzyskania zadowalającego standardu ekonomicznego w granicach tolerancji natury oraz realizować zasadę sprawiedliwości wewnątrz- i międzypokoleniowej.

W adekwatny sposób ilustruje to tzw. trójkąt celów zrównoważonego rozwoju¹. Pokazuje on, że do budowania ekonomii trwałego rozwoju wymagane jest nie tylko ugruntowanie świadomości dotyczącej ekologii, która skutkuje troską o środowisko naturalne w działaniach społeczeństwa przemysłowego.

* Piotr Stolarczyk – dr, Uczelnia Łazarskiego, e-mail:piotrstolarczyk@o2.pl, ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-0089-7252>

¹ H. Rogall, *Ekonomia zrównoważonego rozwoju. Teoria i praktyka*, Zysk i S-ka, Poznań 2010.

Niezwykle istotny jest społeczny i ekonomiczny wymiar społeczeństwa przyszłości, dla którego granicą jest tolerancja natury.

Podstawowa różnica pomiędzy ekonomią zrównoważonego rozwoju a klasyczną ekonomią występuje w definicji czynników produkcji. W ekonomii klasycznej wyróżnia się czynniki produkcji, takie jak praca oraz kapitał (i ziemię). Obecnie, w ujęciu szerszym, w ramach kapitału wyróżnia się następujące kategorie. Po pierwsze, kapitał naturalny obejmujący ziemię i w tym zasoby naturalne. Po drugie, kapitał ludzki uwzględniający wiedzę oraz umiejętności. Po trzecie, kapitał wytworzony przez człowieka, w skład którego wchodzi infrastruktura gospodarcza obejmująca maszyny i budynki. W ekonomii zrównoważonego rozwoju szczególne znaczenie nadaje się zasobom naturalnym. Zalicza się do nich wszystkie składniki przyrody, które można podzielić na cztery poniżej wskazane kategorie. Są to tzw. zasoby odnawialne, które wyczerpują się w wyniku zbyt szybkiej eksploatacji, nieuwzględniającej tempa odtwarzania (flora i fauna), nieodnawialne surowce i nośniki energii pierwotnej, takie jak węgiel, ropa naftowa i gaz ziemny, zasoby quasi-niewyczerpalne, takie jak słońce, wiatr, oraz podstawowe elementy środowiska naturalnego, takie jak gleba, woda, powietrze.

Koncepcja ekonomii rozwoju zrównoważonego sięga lat 60. i 70. XX wieku. W związku z coraz głośniejszym akcentowaniem na światowym forum problemów dotyczących środowiska naturalnego, w ekonomii pojawiły się głosy podkreślające problemy środowiskowe i obawy przed wyczerpywaniem się nieodnawialnych zasobów naturalnych, dostrzeżono też postępujące zanieczyszczanie naturalnego środowiska. Dodatkowo zaczęto akcentować wysokie tempo przyrostu demograficznego w biedniejszych częściach świata, które pogłębiało rozwarstwienie pomiędzy społeczeństwami krajów rozwiniętych oraz tych o niskim dochodzie. Powstała neoklasyczna ekonomia środowiska i zasobów naturalnych, która za główny cel przyjęła ochronę zasobów naturalnych. Ta stała się zatem zagadnieniem ekonomicznym. Wspomniana teoria postuluje racjonalne (ograniczone) wykorzystywanie zasobów, umożliwiające wzrost dobrobytu.

Warto w tym miejscu przypomnieć, iż ekonomia klasyczna rozwijająca się w XVIII i XIX wieku nie zajmowała się specjalnie znaczeniem zasobów naturalnych dla gospodarki. Jako nauka społeczna tego czasu koncentrowała się na poszukiwaniu drogi do rozwoju gospodarczego i społecznego. Głównym celem stawało się wyjaśnienie, jak powstają ceny dóbr i na jakich zasadach dobra są dzielone. Ekonomia neoklasyczna późniejszego okresu skupiała uwagę na opisywaniu oraz próbie wyjaśnienia procesów gospodarczych jako procesów wymiany na rynkach dóbr oraz czynników wytwórczych (pracy i kapitału).

Termin „zrównoważony rozwój” wszedł do powszechnego użytku pod koniec lat 80. XX wieku, po tym gdy pojawił się w publikacji *Nasza wspólna przyszłość* (ang. *Our Common Future*), znanej także jako Raport Brundtland (1987 rok)². Czytamy w nim: „stabilny rozwój oznacza rozwój, który zaspokaja potrzeby obecne, nie pozbawiając przyszłych pokoleń możliwości zaspokojenia ich potrzeb”. Autorzy dokumentu traktują gospodarkę i ekologię jako zintegrowane komponenty systemu, w którym cele ekonomiczne i ekologiczne powiązane są z celami sprawiedliwych szans dostępu do zasobów naturalnego środowiska.

Współcześnie zrównoważony rozwój leży również w polu zainteresowań wielu innych organizacji międzynarodowych poza Organizacją Narodów Zjednoczonych, takich jak Unia Europejska, Światowa Organizacja Zdrowia, Światowa Organizacja Handlu, Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.

Aktualna dziś Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 zawierająca Cele Zrównoważonego Rozwoju została zaakceptowana przez wszystkie 193 państwa członkowskie ONZ rezolucją Zgromadzenia Ogólnego w 2015 roku. Przyjęta agenda określa 17 celów zrównoważonego rozwoju, z planem ich osiągnięcia do 2030 roku. Dotyczą one pięciu obszarów: ludzie (ang. *people*), planeta (ang. *planet*), dobrobyt (ang. *prosperity*), pokój (ang. *peace*) oraz partnerstwo (ang. *partnership*) – są to tzw. cele 5 x P.

Biorąc powyższe pod uwagę, monografia Marcina Łuszczyka porusza współczesne i aktualne zagadnienia związane z uwarunkowaniami trwałego rozwoju. Autor analizuje trwały rozwój w układzie człowiek – środowisko – gospodarka, stawiając jednocześnie tezę, iż równowaga w tak zdefiniowanym systemie jest warunkiem zaspokajania potrzeb społecznych w długim okresie.

Monografia składa się z czterech rozdziałów. W pierwszym rozdziale autor scharakteryzował główne teorie ekonomii, które wpływały na rozwój gospodarek do XX wieku. Poczynając od starożytnych nurtów ekonomii (myśli Ksenofonta i Arystotelesa), Łuszczyk przeprowadził osoby czytające przez główne teorie myśli ekonomicznej w średniowieczu (merkantyizm, fizjokratyzm), ekonomii klasycznej (m.in. Smitha, Benthama) i zakończył na krytyce socjalizmu. Rozdział drugi jest historyczną kontynuacją analizy przeprowadzonej w rozdziale pierwszym. Autor skoncentrował się na wybranych współczesnych teoriach ekonomii. Zaliczył do nich keynesizm, neo-liberalizm, ordoliberalizm oraz nowe koncepcje ekonomii instytucjonalnej

² *Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development*, UN.org [dostęp: 2.02.2022].

i behawioralnej. W rozdziale trzecim zaś omówił teoretyczne aspekty pomiaru wartości gospodarki, dobrobytu oraz jakości życia. Podstawowym wskaźnikiem pomiaru wartości gospodarki jest PKB. Autor przedstawił formułę jego obliczeń oraz uwypuklił ograniczenia, jakie płyną ze sposobu rachunku tego wskaźnika dla pomiaru dobrobytu społecznego. W części rozdziału trzeciego autor przedstawił rozważania na temat szczęścia oraz jakości życia, w rozdziale czwartym natomiast dotyczące determinant rozwoju cywilizacyjnego oraz wyzwań, jakie stoją przed światową gospodarką. Do najważniejszych barier przyszłego rozwoju zaliczył zmiany demograficzne (w tym problem niekontrolowanej migracji), zmiany klimatyczne, nadmierną eksploatację surowców energetycznych; wskazał też negatywne konsekwencje globalizacji. Ostatnią część monografii stanowią wnioski i rekomendacje.

Recenzowana monografia jest wartościową publikacją, którą warto polecić studentom oraz pracownikom akademickim.

Cytuj jako:

Stolarczyk P., recenzja książki: Marcin Łuszczczyk, *Wprowadzenie do ekonomii rozwoju trwałego*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2020, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2021, nr 1(71), s. 172–175. DOI: 10.26399/meip.1(71).2020.09/p.stolarczyk

Cite as:

Stolarczyk, P. (2021), book review (in *Myśl Ekonomiczna i Polityczna* 1(71), 172–175): Marcin Łuszczczyk, *Wprowadzenie do ekonomii rozwoju trwałego*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2020. DOI: 10.26399/meip.1(71).2020.09/p.stolarczyk